

A halálos klímapusztítás, avagy hogyan beszéljünk az éghajlatváltozásról?

Globális felmelegedés, üvegházhatás, klímakatasztrófa – ezeket a szavakat használjuk a leggyakrabban, amikor a környezetünket érő fenyegetésekről beszélünk. Forgács Bálint, az ELTE PPK kutatója szerint e kifejezések nem elég hatékonyak, ezért az orvosi nyelvhasználatot javasolja annak érdekében, hogy súlyának megfelelően kezelhessük a problémát.

A tudósok évtizedek óta figyelmeztetik a nyilvánosságot a klímaváltozás kockázataira, ám az áttörés még mindig várat magára. Habár számos előrelépés történt a szabályozás terén, a politikusok lassan és túl enyhén reagálnak. Úgy tűnik, kommunikációs szakadék alakult ki a klímatudósok, a közvélemény és a döntéshozók között – **Forgács Bálint**, a PPK habilitált egyetemi docense a [Frontiers in Climate folyóiratban publikált](#) tanulmányában ennek áthidalására tesz javaslatokat.

Tudományos eredményeik közlésekor a kutatók gyakran használnak metaforikus kifejezéseket, hogy kollégáik és a laikusok számára egyaránt érthetőbbé tegyék felfedezéseiket. A kutató szerint azonban

a metaforák nem mindig célravezetőek a tudománykommunikációban:

félreértéseket szülhetnek, esetenként pedig – például a klímadiskurzusban – kifejezetten károsak is lehetnek.

Az egyik kulcsprobléma, hogy a leggyakoribb klímaváltozással kapcsolatos szavak közül több is pozitív érzelmi töltetű („meleg”, „zöld”, „környezetbarát”), így nem ösztönöznek hatékonyan egy életveszélyes működésmód és ügymenet átalakítására. A pozitív töltetű „felmelegedés” helyett a kutató a „globális égés” vagy „túlforrósodás” szavakat javasolja.

Szintén nem segítenek a megoldásban azok a kifejezések, amelyek kicsinyítik a fenyegetés mértékét, ilyen például a „klímasemlegesség” vagy a „nettó zéró kibocsátás”. Ezeket a lágyító kifejezéseket ráadásul gyakran olyan cégek használják előszeretettel, amelyek a káros kibocsátás jelentős hányadáért felelősek.

A „katasztrófa”, „krízis”, „összeomlás” szavak mind passzív hangvételűek: tehetetlenséget sugallanak a természet erejével szemben. Az aktív hangvételű kifejezések ezzel szemben képesek lennének visszaadni nekünk a felelősségvállalás mellett a cselekvés lehetőségét is: érdemes lenne áttérnünk a „klímaöngyilkosság” vagy a „klímapusztítás” használatára, mert a saját viselkedésünk fölött kontrollal rendelkezünk – állapítja meg Forgács Bálint.

A klímadiskurzus egyik központi metaforája az „üvegház”: egy törékeny, kifinomult épület, amelyet a hő benntartására terveztek. Megvédi a növényeket, élelmet biztosít hideg klímákban – ha ezt az élővilágra veszélyes klímaváltozásra vonatkoztatjuk, az érthetően okozhat némi zavarodottságot. Ez a metafora – hamisan – azt is sugallhatja, hogy a túlmelegedést olyan egyszerű visszafordítani, mint kinyitni egy üvegház ablakát. A cikk szerint egy olyan kifejezést, mint a „kemencehatás”, már nehezebb lenne – akár szándékosan, üzleti érdekektől vezérelve – ártalmatlanítani.

A klímaszorongás gyakoriságának növekedésével ráadásul a klímaváltozás legrosszabb eshetőségeinek megvitatása sokszor vészmadárkodásként, félelemkeltésként van elkönyvelve. Forgács Bálint ennek kiküszöbölésére az orvosi nyelv alkalmazását javasolja: egy ilyen keretben a vészhelyzetek említése nem riogatásnak, hanem életmentő intervenciónak számítana. Ha valaki

belázasodik, az orvosok még azelőtt csökkenteni igyekeznek a testhőmérsékletét, hogy az kontrollálhatatlanná válna, semmiképp sem várják meg, amíg megközelíti a halálos értéket – ugyanez a Föld növekvő hőmérsékletével is hasonlóképp kellene történjen. Orvosi döntések meghozatalakor jellemzően nagyobb a személyes bevonódás, és képesek vagyunk hosszútávon, megfontoltan gondolkodni.

A cél tehát nem az, hogy elhagyjuk a tudományos eredményeket sűrítő metaforák használatát, hanem az, hogy kifejezéseink tükrözzék az egzisztenciális fenyegetés súlyát. Az ugyanis,

ahogyan beszélünk a klímaváltozásról, befolyásolja, hogyan gondolkodunk róla.

A tudomány művelőinek és az újságíróknak éppen ezért az eufemisztikus kifejezések helyett új, erőteljes, egyértelmű, negatív érzelmi töltetű és aktív hangvételű kifejezéseket kellene használniuk. A közbeszéd ilyen átalakulása nem csak őszinte társadalmi vitát, de azon keresztül életmentő politikai döntéseket és várva várt jogi szabályozást is magával hozhat.

Sajtókapcsolat:

- kommunikacio@elte.hu

Eredeti tartalom: Eötvös Loránd Tudományegyetem

Továbbította: Helló Sajtó! Üzleti Sajtószolgálat

Ez a sajtóközlemény a következő linken érhető el:

<https://hellosajto.hu/13928/a-halalos-klimapusztitas-avagy-hogyan-beszeljunk-az-eghajlatvaltozasrol/>